

Nærhedsprincippet er et vigtigt demokratisk princip, som skal sikre folket størst mulig indflydelse på egne forhold og på fælles anliggender. Ved offentlige opgaver, som kan løses lokalt, skal kompetencen ligge på det kommunale niveau. Ved opgaver, som kan løses nationalt, skal kompetencen ligge hos Folketinget og regeringen. Ved opgaver, der kræver internationale løsninger, skal kompetencen overlades til internationale myndigheder.

Ifølge forslaget til ny § 20 gøres folkeafstemning obligatorisk ved suverænitsafgivelse, hvis der er tale om væsentlige samfundsmæssige spørgsmål, også selv om der er en tilslutning til suverænitsafgivelse i Folketinget på fem sjettedele. Begrundelsen er, at væsentlige suverænitsafgivelser indebærer meget væsentlige ændringer i folkestyrets vilkår, og ud fra tankegangen om, at al offentlig magt udgår fra folket, må det også være folket, der afgiver dele af dansk suverænitet.

Grundloven kommer også på linje med den praksis, der i Danmark har udviklet sig med, at væsentlige suverænitsafgivelser afgøres ved folkeafstemninger, uanset at der eventuelt er fem sjettedeles flertal herfor i Folketinget.

Derimod kræves der ikke folkeafstemning, men kun almindeligt flertal i Folketinget, hvis der ikke er tale om væsentlige samfundsmæssige spørgsmål. Det betyder, at der kan ske suverænitetsoverdragelse ved mindre væsentlige samfundsmæssige spørgsmål ved almindeligt flertal. Det ville f.eks. også have betydet, at ændringen af patentlovgivningen, der blev vedtaget i Folketinget i 1989, og hvorved Danmark blev underlagt Den Europæiske Patentmyndighed, ikke havde krævet fem sjettedeles flertal, selv om der var tale om et nyt område.

Den nuværende grundlov stiller krav om samtykke fra Folketinget ved regeringens handlinger i vigtige internationale anliggender, jf. § 19. Det er paradoksalt, at der ikke stilles et tilsvarende krav ved regeringens handlinger i forhold til beslutninger i overnationale organisationer. Der er tale om et forfatningsmæssigt tomrum, som i praksis kun delvis er udfyldt af den rolle, som Folketingets Europaudvalg har fået i Folketinget.

Det er vigtigt, at der sikres en reel demokratisk indflydelse på beslutninger i overnationale organisationer. Det gælder ikke mindst EU, som har fået en afgørende lovgivningsbeføjelse, som tidligere alene blev varetaget af Folketinget. Folket skal derfor også have afgørende indflydelse på EU-lovgivningen via repræ-

sentationen i Folketinget, sådan som folket også har, når det gælder den nationale lovgivning.

Til § 56

Reel ny bestemmelse. I forhold til, hvor megen vægt, der lægges på den kommunale selvforvaltning i dag, er den del af forfatningen langt vigtigere end en række andre ting, der står i grundloven. I en række andre lande er der også mere omfattende bestemmelser i grundlovene om det kommunale selvstyre, f.eks. i Belgien, Finland, Italien, Polen, Portugal, Spanien, Tjekkiet og Ungarn.

Folketinget kan i dag uden at komme i modstrid med grundlovens ord reelt afskaffe indholdet i det kommunale selvstyre. Det vil dog givetvis være i modstrid med landets forfatningsmæssige traditioner. Derfor skal princippet om det kommunale selvstyre ind i grundloven. Den foreslåede bestemmelse er ret vidtgående med hensyn til at fastslå et princip om decentralisering. Princippet er, at opgaver skal løses på det kommunale niveau, hvis det er muligt på en tilfredsstillende måde. Opgaverne skal ikke løses på et højere niveau end nødvendigt. Men det er samtidig vigtigt, at opgaverne bliver løst forsvarligt under hensyntagen til faglig kvalitet, retssikkerhed m.v.

Men da det samtidig er Folketinget, der ved lov skal fastlægge de nærmere regler for det kommunale selvstyre, kan Folketinget også begrænse dette ved lov under henvisning til faglig kvalitet, retssikkerheden og menneskerettighederne samt grundloven i øvrigt. F.eks. med henvisning til borgernes retssikkerhed og opretholdelse af faglig kvalitet kan Folketinget gennem lovgivningen sikre, at kommunerne giver de gamle en anstændig behandling i form af hjemmehjælp eller plejehjemsplads.

Der er med denne formulering en grænse for, hvor langt Folketinget kan gå, idet der skal være et vist kommunalt selvstyre inden for bestemte rammer af faglig kvalitet, retssikkerhed m.v. Helt præcist vil det aldrig kunne fastlægges, da der er modsatrettede hensyn, bl.a. retssikkerhed over for kommunalt selvstyre.

Som det fremgår af den foreslåede nye grundlovsbestemmelse, er der ikke – som der heller ikke er i dag – taget stilling til, om der skal være tre eller to niveauer, eller om der skal være amter eller regioner eller ingen af delene. Det er overladt til Folketinget at fastlægge via lovgivningen.

Til § 57

I forlængelse af en udvidelse af menneskerettighederne er det også relevant at tale om udvidelse af de demokratiske rettigheder i form af retten til brugerind-